

$5 = 2 + 3$; $5 = 3 + 2$; $5 = 4 + 1$. Most olvassa el Pali egyedül! Olvassa el Péter is egyedül! Olvassuk el mindnyájan, de nem mondjuk hozzá azt, milyen színű. 5 karika annyi, mint egy karika. meg 4 karika stb. Ugyanígy: $5 = 2 + 3$; $5 = 3 + 2$; $5 = 1 + 4$. Olvassa le egyedül Bandi! Géza!

Olvassuk mindnyájan, de ne mondjuk azt sem most már, hogy karika! Így is végig mondjuk.

Most letörülöm a tábláról, ki tudja elmondani így?

4. Összefoglalás, begyakorlás. 5 annyi, mint 3 meg mennyi? 5 annyi, mint 2 meg mennyi? 5 annyi, mint 4 meg mennyi? Ti négyen kijöttök a táblához! Mindegyitek 5 vonalat fog felrajzolni a táblára. Feri 1 pirosat, a többi fehérét, Géza két pirosat, a többi fehérét, Laci 3 pirosat, a többi fehérét, Bandi 4 pirosat, a többi fehérét. Mi pedig figyeljük, jól rajzolják-e?

Alkalmazás. Tegnap 5 gyümölcsöt vettem. 2 volt közte alma, a többi körte, hány körtét vettem? Mikor a körték árát kifizettem, a gyümölcsárustól visszakaptam 5 fillért. Volt köztük 1 kétfilléres, a többi 1 filléres, hány egyfillérest kaptam vissza stb,

Költeménytárgyalás

— II. osztály. —

Irta: Székely Károly, Budapest.

Győry Vilmos: MESE

Vázlat:

- I. Érdeklődés keltés. a) hangulat megteremtése.
b) Előkészítés. Célkitűzés.

- II. Tárgyalás. a) A költemény bemutatása.
b) Részletes tárgyalás.
c) Dramatizálás.
d) A szereplők megbeszélése.

- III. Elmélyítés. a) Összefoglalás.
b) Alkalmazás: rajz, kézimunka (agyagból).

Részletes tanítás.

I. a) Szeretnétek-e mesét hallani, gyermekek? Miről meséljek ma nektek? Meséltem már tündérekről, óriásokról és törpékről, Karakán királyról, ma egy kis leányról mesélek, aki szívesebben lakott szalmatetős kicsi házban, mint a királyi palotában. Jó lesz? Kiről meséljek ma?

b) Előkészítés. Lehet az, gyermekek, hogy valaki szívesebben lak-jék szalmatetős házban, mint királyi palotában? (Nem igen. Mert a királyi palota sokkal szebb, mint a szalmatetős ház.) Ismerjük már, milyen a királyi palota? (Igen, beszéltünk már róla Karakán királynál.) Mit tudunk róla? (Milyen kívül, belül.) Ki tudná most szépen el-

mondani, milyen volt Karakán király vára? (A királyi palota kívülről szép tornyos, sok ablakkal és magas hegyen volt. Belül szép butoraiak voltak. Falai ki voltak festve. Nagy tükrei voltak, lámpái szépek, esupa aranyból és ezüsből valók. Ajtói előtt inasok állottak, szolgák, úgy nevezték őket: lakájok.) Mit gondoltok, ilyen volt annak a kis leánynak a háza is, akiről mondtam, hogy szalmatetős házban lakott? (Nem ilyen volt, hanem butorai bizonyosan fából készültek és nem voltak díszesek. Kint nem volt tornya a háznak és nem hegyen épült. Sok ablaka sem volt és azok is kiesinyek, a falak pedig csak meszelve lehettek.) Milyenek voltak a szobák? (Alacsonyak, a királyi palotában pedig magasak.) Milyen volt a padlója? (Fából készült. Talán nem is fából készült, hanem földes volt.) Milyen volt a kertje? (Kiesi. Fák voltak benne és növények, virágok is, de kevés.) Milyen lehetett az udvara? (Az is kiesi.) Mi lehetett benne? (Volt benne pad, kut, aztán személdomb, oda öntötték a szemetet. Még istálló is volt benne bizonyosan és háziállatok. Ló, szamár, tehén, sertés, kecske.) Baromfi nem volt? (De volt az is. Sok liba, tyuk, kacsa.) Látjátok, mekkora különbség volt a királyi palota és a kisleányka háza között... És ez a kis leány mégis szívesebben lakott a kis kunyhóban, mint a fényes palotában. Mit gondoltok, miért? Miért szeretett jobban lakni ott, a szalmatetős házban?

Célkitűzés. Ezt a mesét mondom el most nektek.

II. a) A költemény bemutatása.

b) (A megfelelő hangsúlyozással elmondott költemény után várok egy percre, hogy a gyermekek élvezhessék a hatást.) Tudjuk most már, miért nem akart a kis leány a királyi palotában lakni? (Mert szülei és testvérei a kis házban laktak.)

Vegyétek elő az olvasókönyvet, nyissátok fel a 102-ik olvasmányt és olvassuk el együtt ezt a szép mesét!

„Mesebeli kis királyhoz
Betévedt egy kis leány,
Hogy az éppen uzsonnázott
Tulipános udvarán.

Hol lakhatott ez a kis leány? (Szalmatetős kicsi kunyhóban.) Hol vannak ilyen kis házikók? (Falvakban, azok szélén.) Az ilyen kis falusi leányka láthat-e szép nagy házat, mint ti, kik Budapesten laktok? (Nem, mert falun nincsenek olyan szép házak.) Látott-e már királyi palástot a kis leány? (Nem, mert falun ez sincsen.) Mit érezhetett, mit gondolhatott az a kisleány, mikor a szép királyfi palotáját meglátta? (Örült, mert náluk, falun bizonyosan nem volt olyan szép palota. Csodálkozott, hogy milyen magas tornya van.) Olvassuk most azt, milyennek festi le ez a költemény a királyi házat!

„Ugy-e szép itt, ugy-e jó itt?
Nézz csak ide, meg oda!
Bársony itt a gyepes udvar.
Drágakő a palota.”

Mit olvastunk ebben a versszakaszban? (Tulipános az udvara

és drágakőből van a palota.) És mi van a tulipán körül? (Fü.) Mondd el a vers szavaival, milyen a fü! (Bársonyos.) Olvassunk tovább!

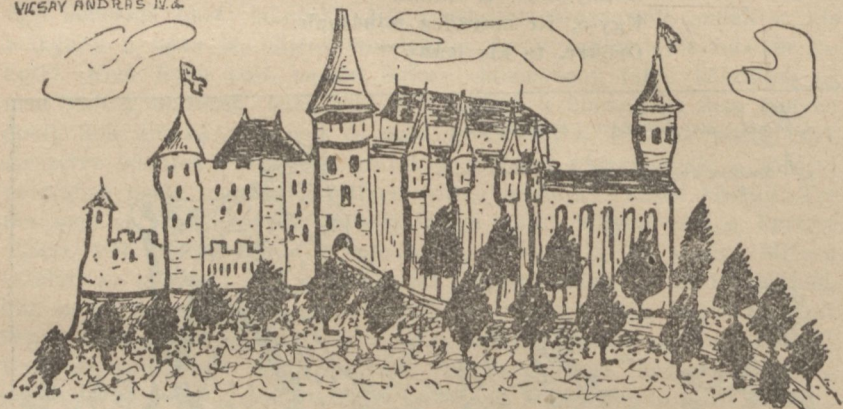
„Nézd, a libám ezüstollu,
Aranszörü a cicám.
Ugy-e, itt maradsz minálunk
Örökre, te kis leány?”

Miről beszélt most a király? (Az állatairól. Azt mondta, hogy a libája ezüstollu és aranszörü a cicája.) Most hunyjátok be a szemeteket, gyermekek! Gondoljátok el, merre van minden: a királyi palota, a selymes fü, az ezüstollu liba és az aranszörü cica. Mondd el, hogyan képzeled az egészet! (Egy szép nagy kertben áll a palota, drágakőből készült, sok tornya van. Körülötte bársonyos a fü, tele tulipánokkal, piros, sárga és fehér színűek és körös-körül bársonyos fü van. En egy nagyobb tisztást is látok ott! Arra kavics van hintve — szólnak bele a többiek. — A közepén asztal áll! És mellette ü! a király és uzsonnázik. Az asztalon jó, finom ételek vannak és drága edények, aranyosak. És szépen süt a nap... és kék az ég...) Nem fél a király, hogy lesül a napon? (Nem, mert napernyő van fölötte.) Láttatok ti már napernyőt? De nem kicsit, kézben vihetőt, hanem olyat, amilyen kertekben szokott lenni. Nagy piros színű, hosszú nyélen van. Ilyen alatt ült a király is. Kit látott bejönni a kertbe? (A kis leányt. Nézelődik, mert eddig nem látott még ilyen szép palotát. Megszólítja a mesekirály és mondja neki: Ülj le ide mellém és uzsonnázzál velem. A kis leány huzódózott, de aztán mégis letelepedett...) Igen, és a jó királyfi elbeszélgetett vele. De mikor vége volt az uzsonnának...? (Azt kérdezte, hogy jó-e az étel és azt mondta:

Nézd, a libámat, ezüst ám a-tolla és a cicám aranszörü. Es kérdezte, hogy ottmaradna-e örökre abban a szép, gyönyörű kertben, drágaköves palotában?)

VICSAY ANDRÁS II. A.

Gyermekek! Ha valamelyiknek közületek azt mondaná ez a királyfi, hogy maradjon nála örökre és lakjék abban a szép kertben...? (...örülne neki, hogy láthatná mindig a tulipános kertet, a szép palotát, a bársonyos fűvet, az aranszörü cicát és az ezüsttollu libát.) Igen, ezt minden nap láthatná, de aztán... (Nem láthatná a szüleit, meg a testvéreit...) És amikor a kisleányka ezt elgondolta? (Nem akart ott maradni.) De hogyan fogja ezt megmondani a királyfinak? Hiszen az olyan jó volt hozzá? Mit gondol majd róla, ha meghallja, hogy nem akar ott maradni? (Megharagszik.) Ettől félt a kisleány is. Azért azt gondolta, hogy nagyon, de nagyon szépen fogja neki megmondani, hogy nem maradhat. Olvassuk csak el, mit is mondott?

„Köszönöm a meghívását,
De el nem fogadhatom!
Szalmatetős kiesi kunyhó
Az a ház, hol én lakom.

A mi libánk közönséges,
S nem aranyos a cicánk;
De ott van a két testvérem,
S édesapánk, meg anyánk.

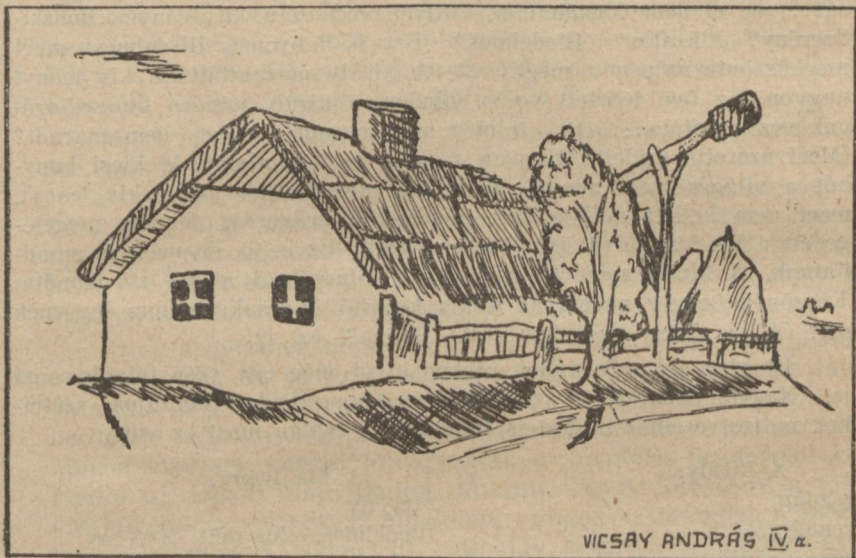
Ha ölelnek, ha csókolnak,
S fejem rájuk hajthatom:
Szalmatetős kiesi kunyhó
A világért sem adom!”

Mit mondott a kis leány? (Nem fogadhatja el, mert ő kis kunyhóban lakik és ott vannak a szülei, meg a testvérkéi. Igaz, hogy az ő kunyhójuk szalmatetős, a libájuk közönséges és nem aranyos a cicájuk... De amikor együtt van a testvéreivel?... (Ha ölelnek, ha csó-

kolnak és fejét rájuk hajthatja, szalmatetős kicsi kunyhót a világért sem adja.)

Most már nemcsak tudjuk, hogy miért nem akart a kis leány királyi palotában lakni... (hanem érezzük is, hogy nagyon szerette szüleit.) Te elmennél-e?

c) Dramatizálás.

Most pedig olvassátok el hároman. Az egyik lesz a mesélő, a másik a kis leány, a harmadik a kis király.

(A mesélő elmondja az 1. szakaszt; a kis leány az utolsó hármát (4. 5. és 6.-ik szakaszt), a király pedig a 2. és 3.-ikat.)

d) A szereplők megbeszélése. Hasonlítsuk most össze a királyt a kis leánnyal? (A királyon szép ruha volt, a kis leányon nem volt szép. A királyon bársonyos palást volt, a kisleánnyon nem olyan, hanem egyszerű.) Igaz, De miye volt a királynak? (Szép nagy palotája és nagy kertje, sok szolgája.) Mása is volt még. Gondoljunk csak arra, amit olvastunk! (Szép virágai is voltak, tulipánok. Arany-szőrű cicája, ezüsttollu libája. (Hogy nevezzük az olyant, akinek annyi sok mindene van? (Gazdagnak.) A király nagyon gazdag volt. (Ezt felírjuk a táblára, hogy el ne felejtjük! De a király meg is hívta a kis leányt. Szerette volna, ha ott marad? Miért? (Mert a kis leány is az övé lett volna.) Szerette a király a vendéget? Milyen volt akkor? (Vendégszerető.) Ezt is fölírjuk! Mondjuk el még azt is, milyen volt a király háza körül minden! Kezdjük a házával! (A háza drágakőből volt, drágaköves palota. Az udvara szép virágos, tulipános. A gyep bársonyos. A cicája arany-szőrű. A libája ezüsttollu.) Ezeket is fel-írom a táblára. Így! (A királyra vonatkozó felírásokat a tábla bal oldalára írom!)

Nézzük most azt, milyen volt minden a kis leánynál? Milyen volt a háza? (Szalmatetős, kicsi kunyhó. A libája közönséges. A cicája nem aranyos, de a szülei és testvérei is ott voltak.) Milyen volt a király és milyen volt a kis leány? (A király gazdag, a kis leány szegény.) Ezeket is felírom a táblára!

Hogy köszönte meg a király meghívását? (Köszönöm a meghívását... de el nem fogadhatom.) Milyen volt ez a kis leány? Büszke, Szerény? Alázatos? (Illedelmes.) (Ezt is felírom.) Illedelmes, mert megköszönte szépen a meghívást. A király marasztalta a kis leányt nagyon. Az övé lehetett volna minden, a király minden kincse, drágaköves palotája... És ő még sem maradt! Miért nem maradt? (Mert szerette szüleit.) Hogyan mondta ezt? (Szalmatetős kicsi kunyhót a világerő sem adom!) Milyennek nevezhetjük ezt a kis leányt, mert nem kellett neki a sok mindenféle drágaság, hanem megelégedett a kis kunyhóval is? (Szerény volt.) Ez is jó, de mást is mondhatunk. A király mindent neki adott volna és ő mégis azt mondta: Köszönöm, elég nekem az a kis kunyhó is, csak szüleim legyenek ott! (A kis leány elégedett volt.) Felírjuk ezt is!

De volt a kis leánynak ezeken kívül még egy szép tulajdonsága is, (Nagyon szerette a szüleit.) Igen, ragaszkodott hozzájuk, szüleihez is, testvéreihez is. Ezt is felírjuk! (A táblán most ez van):

A király:

gazdag
vendégszerető
háza drágaköves palota
udvara tulipános
a gyep csupa bársony
libája ezüsttollú
cicája aranyszörű

A kis leány:

szegény
illedelmes, elégedett (szerény)
szüleit, testvéreit szereti
a háza szalmatetős kis kunyhó
a libája közönséges
a cicája nem aranyos.

Mit tanulhatunk ettől a kis leánytól? (Azt tanulhatjuk tőle, hogy ne a kincsekért vágyódjunk, hanem érzük be azzal, ami van; szeressük szüleinket, testvéreinket; inkább szeressük a kicsi hajlékot, mint a királyi palotát.) A szülők és testvérek szeretete többet ér a világon minden kincs-nél!

III. a) Meséljétek el ezt a szép költeményt!

b) Rajzoljunk le ebből a szép meséből valamit, amit a legjobban tudunk! (Rajzoljuk le azt, amint a mesekirály uzsonnázik; vagy amint megmutat mindent a kis leánynak; vagy a királyi palotát; vagy a szalmatetős kis kunyhót, — amelyiket akarjátok!

Odahaza, aki akarja, készítse el agyagból a kis házat!

